

Riktlinje vaccination mot kikhosta för gravida

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	BAKGRUND	3
2	VACCINATIONSRIKTLINJER	3
2.1	Tidpunkt för vaccination	3
2.2	Vaccination vid varje graviditet	3
2.3	Immunsvaret och skyddseffekt	3
2.4	Samtidiga vaccinationer	4
2.5	Kontraindikationer	4
2.6	Kostnad	4
3	RUTIN INOM MÖDRAHÄLSOVÅRDEN	4
4	RUTIN VACCINERANDE ENHET	5
4.1	Behörighet att ordinera	6
4.2	Vaccin	6
4.3	Beställning av vaccin	6
4.4	Dokumentation	6
4.4.1	Överkänslighetsreaktioner	6
4.4.2	Biverkningsrapportering	7
5	YTTERLIGARE INFORMATION	7

1 Bakgrund

Sedan den 15 augusti 2022 rekommenderar Folkhälsomyndigheten vaccination mot kikhosta av gravida från graviditetsvecka 16. Kikhosta (Pertussis) är en luftvägsinfektion som orsakas av bakterien *Bordetella pertussis*. För de allra yngsta spädbarnen som ännu inte hunnit få vaccin kan kikhosta utvecklas till en allvarlig och livshotande sjukdom.

Varken vaccination eller infektion skyddar livslångt mot sjukdomen varför det är svårt att eliminera sjukdomen genom vaccination. Däremot kan det genom vaccination av den gravida överföras antikroppar till det blivande barnet som sedan kan skydda det mot sjukdom den första tiden efter födseln. Samtidigt får den gravida tillfälligt också ett ökat skydd mot att bli sjuk i kikhosta och genom det minskar risken för smitta till det nyfödda barnet. Detta tillvägagångssätt är väl beprövat i flertal länder och har visat sig vara mycket effektivt för att skydda spädbarn mot kikhosta. Några risker vad gäller säkerhet och toxicitet har inte framkommit.

2 Vaccinationsriktlinjer

2.1 Tidpunkt för vaccination

Vaccination rekommenderas från graviditetsvecka 16. För att skyddet alls ska överföras till det blivande barnet bör vaccinationen ske minst två veckor före beräknat förlossningsdatum, men för att skyddet ska bli optimalt för barnet samt även ge skydd om barnet skulle födas för tidigt ska det ges senast åtta veckor innan beräknad förlossning. Alltså bör man planera in vaccinationen under andra trimestern eller senast i början på tredje trimestern.

Det kan dock fortfarande vara av värde att vaccinera den gravida även om det sker sent för att skydda den gravida från sjukdom och vidare smitta till det nyfödda barnet.

2.2 Vaccination vid varje graviditet

Efter vaccination mot kikhosta sjunker antikropps-nivån relativt snabbt och ger inte samma skydd för spädbarn vid eventuell efterföljande graviditet. Därför rekommenderas vaccination vid varje graviditet. Detta gäller även oavsett tidsintervall från eventuella tidigare påfyllnadsdoser innan graviditet och egen genomgången kikhosta. Data tyder på att en ökad risk för lokala biverkningar så som rodnad, svullnad och smärta vid täta doser vid upprepad vaccination, fördelarna med att skydda barnet mot kikhosta överväger dock.

2.3 Immunsvar och skyddseffekt

Vaccination av gravida med en påfyllnadsdos av vaccin mot kikhosta ger höga antikropps-nivåer med en god skyddseffekt mot kikhosta. Om en blivande förälder är vaccinerad mot kikhosta innebär detta ett skydd mot att bli sjuk och då smitta det nyfödda barnet. Risken för smitta från mor till spädbarn är

hög och att förhindra sjukdom hos modern är särskilt viktigt för att förhindra smitta till spädbarnet. Vid vaccination av den gravida transporteras antikroppar över placenta. Det genererar höga antikropps nivåer hos barnet och gör att barnet efter födseln har ett eget skydd mot kikhosta. Syftet med vaccination av gravida är främst att säkerställa detta skydd hos det nyfödda barnet.

2.4 Samtidiga vaccinationer

Gravida kan erbjudas vaccin mot kikhosta vid samma tillfälle som standarddos influensavaccin eller vaccin mot covid-19 eller med valfritt intervall. Ge inte alla tre vaccin mot covid-19, influensa och kikhosta vid samma tillfälle då det försvårar bedömningen av eventuella biverkningar. Om två vaccin administreras vid samma tillfälle så ges vaccinerna på olika injektionsställen, helst andra armen eller benet.

Vaccination påverkar inte anti-D behandling, denna skall utföras som planerat oavsett vaccinationsdag

2.5 Kontraindikationer

Kontraindikationer är överkänslighet mot de aktiva innehållsämnen eller mot något hjälpämne. Samt överkänslighet efter tidigare vaccination mot difteri, stelkramp eller kikhosta.

Vaccination ska inte ges till personer som upplevt övergående trombocytopeni eller neurologiska komplikationer efter tidigare immunisering mot difteri och/eller stelkramp. Som för andra vacciner ska vaccinationen uppskjutas vid akut svår infektionssjukdom med feber. Lindrig infektion utgör inte en kontraindikation.

2.6 Kostnad

Kikhostevaccin för gravida är kostnadsfritt. Finansieras inom befintlig budget på HC. Beslut i Regionfullmäktige 11/10-22 (RS/531/2022 och HSN/1136/2022).

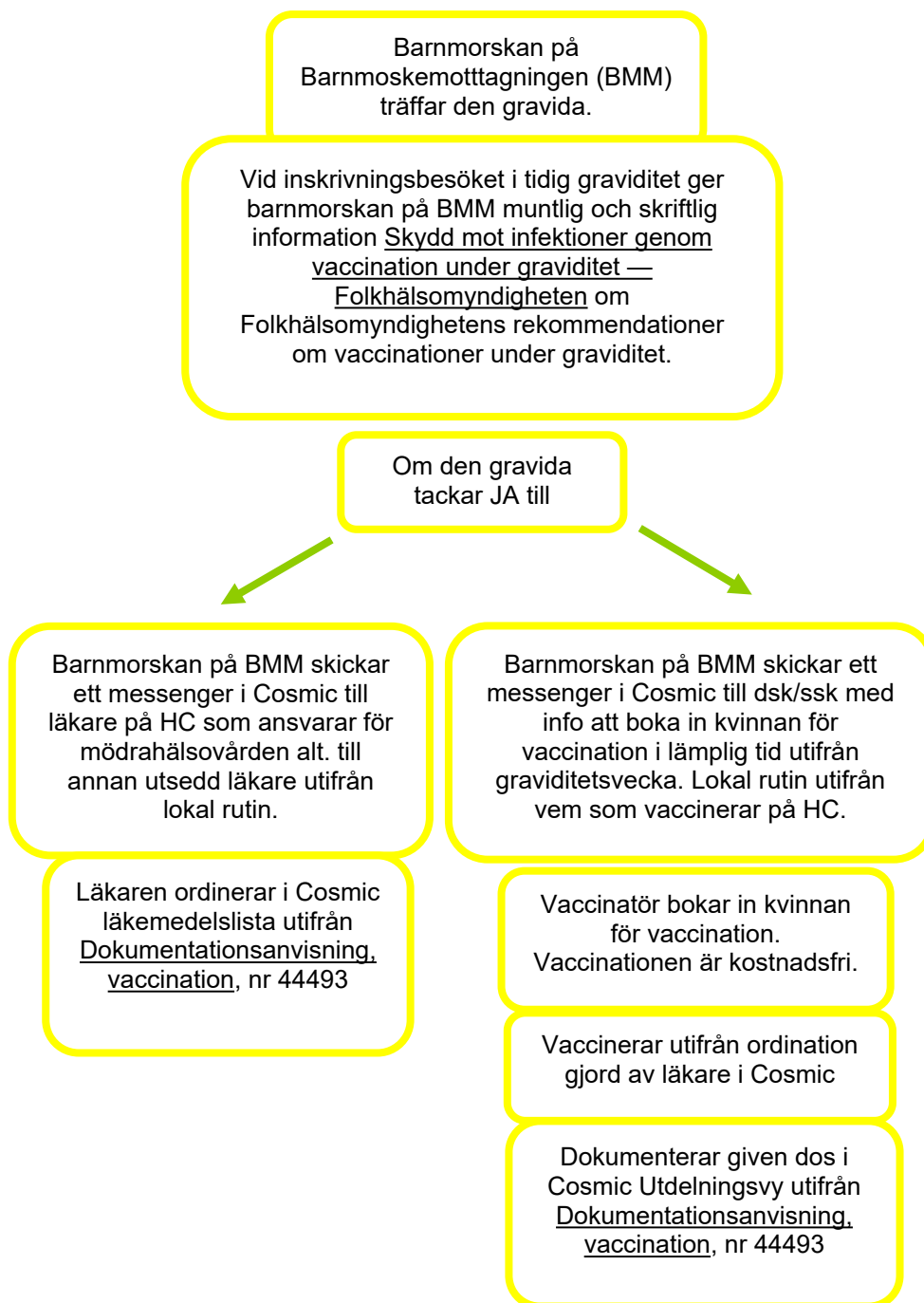
3 Rutin inom Mödrahälsovården

Vid inskrivningsbesöket i tidig graviditet ger barnmorskan på BMM muntlig och skriftlig information Skydd mot infektioner genom vaccination under graviditet – Folkhälsomyndigheten om Folkhälsomyndighetens rekommendationer om vaccinationer under graviditet. Vaccinationen är kostnadsfri.

Om den gravida önskar vaccinera sig skriver barnmorska meddelande i Cosmic Messenger till ansvarig läkare på hälsocentralen. Läkaren ordinerar vaccinet i Cosmic enligt rutin Dokumentationsanvisning, vaccination nr 44493. Vaccinatör dokumenterar given dos i Cosmic Utdelningsvy enligt samma rutin.

Barnmorskan på BMM följer upp om den gravida valt att vaccinera sig. Dokumentation sker av barnmorska i samband med nästkommande besök. Erhållen vaccination dokumenteras i Obstetrix i MHV 2 (läkemedelsruta), oavsett var den gravida vaccinerats.

4 Rutin vaccinerande enhet

4.1 Behörighet att ordinera

Behörighet för sjuksköterskor att ordinera läkemedel för vaccination regleras i HSLF-FS 2018-43. För att rekommendationen om kikhostevaccination under graviditet ska ingå i ordinationsrätten för dessa sjuksköterskor, behöver den nya rekommendationen läggas till i HSLF-FS 2018-43. Socialstyrelsen är uppmärksam på behovet av detta tillägg. Men tills detta är genomfört så **krävs ordination av läkare.**

4.2 Vaccin

Upphandlat vaccin som har indikation att ges under graviditet är Triaxis®. Triaxis är ett kombinationsvaccin mot difteri, stelkramp och kikhosta. Vaccinet ges som intramuskulära injektioner. Se RJHs film om injektionsteknik [Så undviker du komplikationer vid intramuskulär injektion i deltoideusmuskeln - YouTube](#)
Samt injektionsteknik via [Intramuskulär, im - Vårdhandboken \(vardhandboken.se\)](#)

Länkar till FASS:

[Triaxis - FASS Vårdpersonal](#)

4.3 Beställning av vaccin

Beställning av vaccin sker från den leverantör som ni beställer övriga läkemedel (T.ex ApoEx); Om ni istället beställer från distributör, tillkommer en avgift på 500 kr.

4.4 Dokumentation

Ordination och dokumentation av administrerad dos utförs i COSMIC enligt rutin [Dokumentationsanvisning Vaccinationer](#) nr 444 93, se avsnitten om Ordinera och Administrera övriga vaccin (Ex.Kikhostevaccin för gravida).
Ordinationsmallar för Boostrix och Triaxis finns i COSMIC, de har en förlängd giltighetstid på 40 veckor. Aktuellt hälsostatus tas inför vaccineringen, [Hälsodeklaration för vaccination mot covid-19, säsongsinfluensa eller pneumokock för gravida](#) nr 78686.

4.4.1 Överkänslighetsreaktioner

Vid vaccination krävs att det finns resurser för att förebygga överkänslighetsreaktioner och en beredskap för att behandla överkänslighetsreaktioner, se SOSFS 1999:26. Överallt där vaccinationer genomförs ska akuta läkemedel som adrenalin, antihistamin och kortison samt telefon finnas tillgänglig för att akut kunna tillkalla ambulans/akutvård. På hälsocentral där patienter med möjliga allergier eller andra riskpatienter kan komma att vaccineras ska utöver ovanstående syrgas, nebulisator, inhalationsläkemedel perifera venkatetrar och adekvat vätska för intravenös administrering samt blodtrycksmanschett, stetoskop, saturationsmätare samt hjärtstartare finnas. Se rutin i Centuri för [Anafylaxi 23229](#)

4.4.2 Biverkningsrapportering

Enligt Läkemedelsverket ska den som bedriver verksamhet inom hälso- och sjukvården snarast rapportera samtliga misstänkta biverkningar av läkemedel. Den vaccinerade, eller någon närstående, kan också rapportera biverkningar direkt till Läkemedelsverket, via antingen en e-tjänst på Läkemedelsverkets webbplats eller en blankett. Rapportera misstänkta biverkningar, oönskade effekter, tillbud och olyckor | Läkemedelsverket (lakemedelsverket.se)

5 Ytterligare information

HSLF-FS 2018-43 (socialstyrelsen.se)

Information, frågor och svar om vaccination mot kikhosta för gravida på Folkhälsomyndighetens webbplats: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/vaccinationer/fragor-och-svar/kikhosta/>

Rekommendation om vaccination mot kikhosta för gravida. Länk till rapporten: [Rekommendation om vaccination mot kikhosta för gravida — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](#)

Om vaccination för dig som är gravid. [Frågor och svar om vaccination mot kikhosta — Folkhälsomyndigheten](#)

Förebygga kikhosta hos spädbarn. Länk till faktabladet:
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/a/att-forebygga-kikhosta-hos-spadbarn/>

Detta dokument har granskats av:

Annika Ersson
Smittskyddsläkare

Anna Meschaks
Mödrahälsovårdsöverläkare

Carina Träskvik
Läkemedelsenheten